

Vlaams
Parlement

stuk **1113** (2010-2011) – Nr. 5
ingediend op 6 juli 2011 (2010-2011)

Ontwerp van decreet

houdende machtiging tot oprichting
van het privaatrechtelijk vormgegeven
extern verzelfstandigd agentschap
nv Vlaams Energiebedrijf

Verslag

namens de Commissie voor Woonbeleid,
Stedelijk Beleid en Energie
mondeling uitgebracht door de dames Liesbeth Homans en Irina De Knop

*Samenstelling van de commissie:**Voorzitter:* de heer Jan Penris.*Vaste leden:*

mevrouw Griet Coppé, de heer Carl Decaluwe, mevrouw Veerle Heeren, de heer Veli Yüksel;
de heren Chris Janssens, Jan Penris, Wim Wienen;
de heer Filip Anthuenis, mevrouw Mercedes Van Volcem;
de dames Else De Wachter, Michèle Hostekint;
de heer Marc Hendrickx, mevrouw Liesbeth Homans;
mevrouw Patricia De Waele;
mevrouw Mieke Vogels.

Plaatsvervangers:

de heren Robrecht Bothuyne, Tom Dehaene, Dirk de Kort, mevrouw Valerie Taeldeman;
de heer Frank Creyelman, mevrouw Marleen Van den Eynde, de heer Christian Verougstraete;
de dames Irina De Knop, Vera Van der Borgh;
de heren Patrick Janssens, Bart Martens;
de heer Bart De Wever, mevrouw Goedeke Vermeiren;
de heer Peter Reekmans;
de heer Hermes Sanctorum.

Stukken in het dossier:

- 1113** (2010-2011) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
– Nr. 2: Reflectienota
– Nr. 3 en 4: Verslagen over hoorzitting

Mevrouw Irina De Knop: De Commissie voor Woonbeleid, Stedelijk Beleid en Energie behandelde op 1, 15, 16 en 29 juni 2011 het ontwerp van decreet houdende machtiging tot oprichting van het privaatrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap nv Vlaams Energiebedrijf. Op 1 juni 2011 lichtte minister Lieten het ontwerp toe en besloot de commissie hoorzittingen te houden. Op 15 juni hoorde de commissie de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO), Eandis en de Organisatie voor Duurzame Energie (ODE). Op 16 juni kwamen Fedesco, de ParticipatieMaatschappij Vlaanderen (PMV) en NPG-energy aan het woord. Hiervan hebben we aparte schriftelijke verslagen uitgebracht.

De algemene en artikelsgewijze bespreking en stemming vonden plaats op 29 juni. Door de procedure van het mondelinge verslag goed te keuren, maakte de commissie de plenaire behandeling nog voor het zomerreces mogelijk. De commissie stemde er uiteindelijk mee in, op voorwaarde dat dit de indiening van een reflectienota niet in de weg stond.

Tijdens haar toelichting heeft minister Lieten eraan herinnerd dat de Vlaamse Regering de oprichting van het Vlaams Energiebedrijf (VEB) eind 2010 in het ontwerp van programmadecreet betreffende de begroting 2011 heeft opgenomen. Wegens procedurele bezwaren van de Raad van State heeft de Vlaamse Regering het desbetreffend artikel ingetrokken en er een apart ontwerp van decreet van gemaakt. Als inhoudelijke inleiding overloopt minister Lieten de belangrijkste punten in de memorie van toelichting, die bij het ontwerp van decreet is gevoegd.

De heer Martens leidt uit de hoorzittingen de nood aan een energiebedrijf af. Het komt er nu op aan de relatief beperkte middelen gericht te besteden. Een ontwerp van machtingensdecreet als het voorliggend ontwerp van decreet moet de doelstellingen wel zo ruim mogelijk definiëren.

Een energiebedrijf moet worden ingeschakeld om de Europese doelstellingen op het vlak van duurzame en decentrale productie en van energiebesparing te realiseren. Wat de energiebesparing betreft, heeft Vlaanderen volgens hem nog een hele weg af te leggen. Zeker wat de verwarming van gebouwen betreft, valt nog veel vooruitgang te boeken. Volgens de berekeningen van Eandis bedraagt het potentieel 30 procent.

De investeringen in duurzame en hernieuwbare energie zullen in Europa een hoge vlucht nemen. Het einddoel is een volledig CO₂-neutrale elektriciteitsproductie in 2050. Zelf moeten we ons totale aandeel van energie uit hernieuwbare bronnen in 2020 op 13 procent brengen. Specifiek voor elektriciteit betekent dit een aandeel van 20 procent aan groene energie.

Het komt er nu op aan onze technologie de nodige kansen te bieden. Een eerste vereiste is een stabiel investeringsklimaat, met een geschikt ondersteuningssysteem maar zonder oversubsidiëring. Een dergelijk mechanisme moet niet enkel de bestaande technologie helpen verspreiden, maar moet ook de zoektocht naar nieuwe en betere technologieën stimuleren.

We moeten meer investeren in innovatie, onderzoek en ontwikkeling. De Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO), het Interuniversitair Micro-Elektronica Centrum (IMEC), de Universiteit Gent (UGent) en EnergyVille voeren al heel verdienstelijk onderzoek naar onder meer geothermie, fotonvoltatische stroom en biotechnologie. Een vehikel om deze innovaties op de markt te brengen, ontbreekt echter. Zelfs voor de PMV en de Limburgse Reconversiematschappij (LRM) vormt deze vermarkting momenteel een te groot risico.

VITO, IMEC, UGent en EnergyVille voeren al heel verdienstelijk onderzoek naar onder andere geothermie, PV en biotechnologie, maar een vehikel om deze innovaties op de

markt te brengen, ontbreekt. Zelfs voor de huidige PMV en LRM vormt deze vermarkting een te groot risico. Het energiebedrijf zou deze leemte kunnen opvullen en bij succes Vlaamse wereldleiders kunnen helpen opstarten.

Hoewel 200 miljoen euro in de energiewereld een relatief laag bedrag is, kan het heel nuttig worden indien er een hefboomeffect is. Door middel van bankleningen kan, boven op het eigen vermogen, ook vreemd vermogen beschikbaar worden gesteld. Hierdoor kan de investeringsruimte tot 1 miljard euro oplopen.

Een prioritaire doelstelling is zeker de energiebesparing in de Vlaamse overheidsgebouwen. De Federal Energy Services Company (Fedesco), Eandis en Infrax voeren soortgelijke acties in de gebouwen van de federale overheid en de lokale overheden. De Vlaamse scholen en rust- en verzorgingstehuizen komen zeker in aanmerking.

In zijn rol van Vlaamse Energy Services Company (ESCO) kan het Vlaams Energiebedrijf de regisseur van bestellingen bij de privésector zijn. Het bedrijf detecteert en inventariseert de energetische verbeterpunten, investeert waar nodig en plaatst zijn orders op de markt.

Ten slotte kan een energiebedrijf de bestaande Vlaamse participaties in duurzame energie, bijvoorbeeld de participaties van de PMV en de LRM, bundelen. Een bundeling zal tot meer voorspelbaarheid en evenwicht leiden. Dit voorkomt de hoge bijkomende kosten van de kleinere stroomproducenten, die hun eigen productiecapaciteit niet kunnen voorspellen en die niet-uitgevoerde leveringen aan klanten moeten vergoeden.

De heer Sanctorum merkt op dat de echte plannen van de meerderheid veeleer in De Standaard dan in het voorliggend ontwerp van decreet te lezen zijn. Hij stelt vast dat mevrouw Homans hierbij meer dan minister Lieten op het voorplan treedt.

De heer Sanctorum erkent de nood aan aanzienlijke inspanningen op het vlak van de energiebesparing in overheids- en privégebouwen. Kapitaalinjecties in innovatieve technologie zijn eveneens welkom.

Ook de heer Sanctorum prijst VITO om haar geothermisch onderzoek. De ontwikkeling hiervan zal echter miljarden kosten. Zelfs met het verwachte hefboomeffect is dit voor een energiebedrijf niet haalbaar. Een bedrag van 200 miljoen euro volstaat gewoonweg niet.

Het idee om groenestroomcertificaten van de netbeheerders over te nemen, staat niet in De Standaard. De heer Sanctorum gaat er dan ook van uit dat dat idee is afgevoerd. Blijkbaar wist de Vlaamse Regering zelf nog niet zo goed waar ze heen wilde toen ze dit ontwerp van decreet opstelde.

Dit ontwerp van decreet is bijzonder ruim en verzuimt keuzes te maken, waardoor het parlement ook geen inspraak krijgt in die keuzes. Of wordt het parlement ook betrokken bij de samenwerkingsovereenkomst en het uit te werken businessplan?

Ook de heer Decaluwe las het artikel in de Standaard, met de titel “Energiebedrijf schroeft ambities terug”. Die analyse deelt het lid echter niet. De Vlaamse Regering schroeft haar ambities niet terug. Misschien heeft de N-VA dat wel moeten doen, gezien haar oorspronkelijke hoop om een grote Electrabelconcurrent op te richten.

Ten aanzien van de heer Sanctorum merkt de heer Decaluwe op dat een machtingsdecreet een ruim kaderdecreet moet zijn, dat niet erg in detail treedt. Dat heeft de ervaring van andere EVA's uitgewezen.

De hoorzittingen hebben volgens hem misverstanden uit de wereld geholpen. Zo blijkt een rol als ESCO niet in het vaarwater van de distributienetbeheerders te komen, aangezien de

distributienetbeheerders die rol enkel voor hun aandeelhouders kunnen vervullen. De wet op de overheidsaanbestedingen maakt het onmogelijk dat ze ook het patrimonium van de Vlaamse overheid bedienen, aldus de heer Decaluwe.

Ook uit de kinderziekten van Fedesco vallen lessen te trekken, bijvoorbeeld dat men het eigen gebouwenbeheer direct bij een ESCO-initiatief moet betrekken. De heer Decaluwe suggereert alvast om de gebrekkige energie-efficiëntie van het VRT-gebouw aan te pakken.

Dat 200 miljoen euro in de energiesector geen enorm bedrag is, erkent de heer Decaluwe. Vandaar dat hij veel belang hecht aan de hefboomfunctie. De PMV heeft tijdens de hoorzitting verklaard dat ze in die mogelijkheid gelooft.

De PMV heeft er volgens hem op gewezen dat er een mogelijkheid is om binnen vijf tot acht jaar een belangrijke speler te worden op de hernieuwbare energiemarkt, zeker gezien de Europese ambities om de verplichtingen op dat vlak steeds te verstrakken. Zo wordt het misschien toch nog mogelijk om de megabedrijven met enige concurrentie op te zadelen.

Kortom, dit ontwerp van decreet is slechts een eerste stap, maar wel een noodzakelijke om een van de opvallendste elementen uit het regeerakkoord mogelijk te maken. Het parlement moet worden betrokken bij de samenwerkingsovereenkomst en het businessplan, wat nog niet betekent dat het die ook zelf moet goedkeuren. De hoorzittingen hebben de lichte twijfels van de CD&V-fractie weggenomen: ze zal het ontwerp van decreet dan ook met overtuiging goedkeuren.

De heer Vereeck stelt vast dat vooral De Standaard en De Tijd enig inzicht hebben verschaft in de opdracht van het energiebedrijf. Het lid vraagt zich af waarom het ontwerp van decreet geen reguleringssimpactanalyse (RIA) bevat, met antwoorden op vragen als: welk maatschappelijk probleem behoeft correctie, wat kan de overheid daaraan doen, welke zijn de opties en de meest kostenefficiënte aanpak enzovoort. Een RIA had kunnen voorkomen dat nu nog steeds niet duidelijk is welk marktfalen de oprichting van een energiebedrijf zou verantwoorden.

Na twee jaar wachten komt de regering uiteindelijk met een heel vaag ontwerp van decreet. Met het oog op de ESR-neutraliteit (Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen) wil ze zelfs zo weinig mogelijk informatie prijsgeven. Waarom twee jaar wachten om uiteindelijk een onafhankelijk management carte blanche te geven?

Van de zes taken uit het ontwerp van decreet noemt de heer Vereeck er vier onrealistisch: groothandelaar worden, groenestroomcertificaten opkopen, leverancier worden en een kenniscentrum uitbouwen. Zo blijven nog maar twee functies over: ESCO en participatiemaatschappij. Maar de ESCO-opdracht zou impliceren dat deze ook consultancy-inkomsten genereert, die echter nooit hoog genoeg zullen zijn voor ESR-neutraliteit.

Bovendien is er het gevaar om bestaande initiatieven te verdringen. Zo vraagt de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) zich terecht af welke nichemarkt het Vlaams Energiebedrijf zou kunnen bespelen. De stelling dat Eandis alleen zijn eigen aandeelhouders mag adviseren, is absurd. Mocht dat kloppen, dan is het veel logischer het regelgevend kader omtrent Eandis aan te passen dan een energiebedrijf op te richten.

Wat de participaties betreft, klopt het dat een actiever beheer nut zou hebben, zeker voor kleine bedrijven. Maar De Tijd wijst op een probleem met het voorkeepsrecht op de participaties van PMV en LRM. Bovendien verklaart minister Lieten in haar eigen beleidsnota dat overdragende vennootschappen ook zelf ESR-neutraal moeten zijn. De Inspectie van Financiën beschouwt het nu al als een feit dat PMV ooit tot de consolidatiekring van de Vlaamse overheid zal behoren.

Ook in verband met de Europese mededingingsregels zijn problemen te verwachten. Als investeringspartner is een energiebedrijf bijgevolg niet geschikt. Wel ziet de heer Vereeck wat in een rol als regelgevingspartner, die de duurzame-energieproducent op weg helpt met de juiste regelgeving.

De meerderheid streeft naast een portefeuilleovername ook nieuwe investeringen na, maar waar valt op dat vlak een marktfalen te corrigeren? De zeven windmolenparken zullen op twintig jaar tijd samen veertien miljard euro ontvangen aan groenestroomcertificaten. De heer Vereeck vraagt zich af wat daar nog aan toegevoegd moet worden.

Nuttige doelen zouden wel zijn, volgens de heer Vereeck: een stabiel investeringsklimaat creëren, barrières op het vlak van ruimtelijke en andere regelgeving neerhalen en infrastructuur uitbouwen. Maar die taken komen volgens hem toe aan de regering, eerder dan aan een nieuw bedrijf. Ten slotte zijn er innovatieve pilootprojecten, die echter bestaand onderzoek van onder meer VITO dreigen te overlappen.

Als de regering zich de moeite had getroost om duidelijke doelstellingen af te bakenen, was vanzelf duidelijk geworden waarvoor het Vlaams Energiebedrijf moest dienen. Als bijvoorbeeld energiearmoede de eerste beleidsprioriteit zou zijn en de prijzen dus omlaag moeten, is maar één oplossing denkbaar: een eigen kerncentrale. Naar analogie met de oprichting van Telenet, kan de Vlaamse overheid een eigen kerncentrale exploiteren en daarbij lage tarieven hanteren, om er vervolgens op een geschikt moment uit te stappen. Voor LDD hoeft een dergelijke centrale niet per se, maar zeker gezien de mislukte liberalisering van de energiemarkt, is dit de enige logische manier om de energieprijzen te doen dalen.

Stel echter dat een duurzame en decentrale energieproductie de prioritaire doelstelling zou zijn, dan is het aangewezen om de productietechnieken aan de privésector over te laten, maar zelf te voorzien in opslagcapaciteit op basis van waterstof, die nodig is voor het gewenste besparingseffect van 'balancing'. Nog een andere mogelijkheid bestaat erin het energiebedrijf te betrekken bij de uitbouw van de 'smart grids'.

Over het hefboomeffect wil de heer Vereeck nog kwijt dat het alleszins niet uit het ESCO-onderdeel zal voortkomen. Geld dat daaraan wordt besteed, zal geen extra kapitaal genereren.

Tot slot vraagt de heer Vereeck of de meerderheid zelf niet liever wat meer tijd had gekregen om na te denken over de precieze einddoelen. Het zomerreces had die tijd kunnen bieden. Uit de commentaar van de Raad van State op I-Cleantech is bovendien gebleken dat een al te vaag machtigingsdecreet niet wenselijk is. De absolute minimumverwachting van LDD is dat het parlement betrokken wordt bij de samenwerkingsovereenkomst.

Mevrouw Liesbeth Homans: Dank u, mevrouw De Knop. Ik ga verder met de tweede helft van het verslag. Ik begin bij de opmerkingen van de heer Bothuyne, die een tegenstelling ziet tussen het pleidooi van de heer Vereeck voor totale marktconformiteit en diens voorstel om een eigen kerncentrale met lage tarieven op te richten. De heer Bothuyne beklemtoont dat de meerderheid wel degelijk goed heeft nagedacht over de prioriteiten. Twee daarvan staan voorop: duurzame energieproductie stimuleren en energie-efficiëntie realiseren in de Vlaamse overheidsgebouwen.

Participeren betekent volgens de heer Bothuyne nieuwe participaties aangaan met gebruik van de knowhow van de PMV en LRM. De focus moet op innovatieve technieken liggen, bijvoorbeeld geothermie en energieopslag. De rolverdeling kan erin bestaan dat VITO het wetenschappelijke onderzoek verricht, waarna het Vlaams Energiebedrijf de marktintroductie financiert. De goed onderbouwde visie van de meerderheid komt neer op de oprich-

ting van een ESR-neutrale nichespeler op de energiemarkt, niet op een Vlaams Electrabel, besluit de heer Bothuyne.

Voor Open Vld, bij monde van mevrouw *De Knop*, hoefde deze versnelde parlementaire procedure helemaal niet, zeker niet na de lange stagnatie in het dossier. Open Vld vindt een dergelijk bedrijf bovendien ronduit overbodig.

De meerderheid verantwoordt de vage formulering van het ontwerp door te verwijzen naar het businessplan, maar de visie op de prioriteiten zou nu al moeten voorliggen. Sommige aanwezigen stelden zich vragen bij het feit dat het takenpakket zo ruim omschreven is. In de praktijk zal het Vlaams Energiebedrijf de concurrentie met de privésector moeten aangaan en zelfs moeten meedingen naar overheidsopdrachten, oordeelt mevrouw *De Knop*.

In het verhoopte hefboomeffect gelooft mevrouw *De Knop* niet, zeker niet gezien de erg diverse opdracht. Als de hoorzittingen één ding duidelijk hebben gemaakt, volgens mevrouw *De Knop*, dan is het wel dat 200 miljoen euro voor een energiebedrijf een verwaarloosbaar bedrag is. Participaties nemen de LRM en PMV nu al. Open Vld vraagt: waarom dan die rol niet versterken in plaats van een geheel nieuwe structuur op te richten?

Hoe transparant zal het bedrijf zijn? De samenwerkingsovereenkomst zal in de praktijk de parlementaire inspraak zo goed als afschaffen, oordeelt Open Vld zelfs.

De raad van bestuur krijgt nagenoeg carte blanche. Sporadisch naar het parlement komen, zal niet volstaan, er is een heel regelmatige en structurele consultatie van de commissie nodig, over zowel de samenwerkingsovereenkomst als de uitvoeringsbesluiten.

De uiteindelijke indruk blijft dat we hier met de zoveelste benoemingsmachine te maken hebben, oppert mevrouw *De Knop*. Ze kondigt een reflectienota aan. Haar fractie zal tegen het ontwerp van decreet stemmen.

Ikzelf stel dat de N-VA noch de Vlaamse Regering hun ambities hebben moeten terugschroeven. Van getalm was evenmin sprake: de afgelopen twee jaren stonden nu eenmaal in het teken van noodzakelijke besparingen. Net als de heren *Martens* en *Decaluwe* acht ik een ruim takenpakket noodzakelijk om een teveel aan wijzigingsdecreten te voorkomen.

Op de opmerkingen van onder andere de heer *Vereeck*, antwoord ik dat energiearmoede bestrijden wel degelijk een prioriteit is van de Vlaamse Regering. Zo verwijs ik naar de grondige evaluatie van alle openbardienstverplichtingen die eraan komt en wijs ik op de belangrijke voorbeeldfunctie die de overheid in het ESCO-verhaal zou kunnen vervullen.

De heer *Penris* kondigt een onthouding van het Vlaams Belang aan. Tegen een Vlaams Energiebedrijf is zijn fractie zeker niet gekant, meer nog, de oorspronkelijke N-VA-ambities hadden gerust meer uit de verf mogen komen, vindt de heer *Penris*. Vervolgens zegt hij dat een kerncentrale bouwen en het oligopolie op de energiemarkt doorbreken, heilzame doelstellingen zijn. Helaas is de portefeuille daarvoor veel te beperkt.

Ook een Vlaamse ESCO is een verantwoorde keuze, vindt de heer *Penris*, zeker gezien de energieverslindende gebouwen van bijvoorbeeld de VRT. Studiewerk is eveneens een nuttige opdracht. Vooral getijdencentrales verdienen aandacht.

Eén ding moeten we, koste wat het kost, vermijden, namelijk een tweede BAM, besluit de heer *Penris*. De commissievoorzitter verklaart de ambitie te hebben om die raad van bestuur tweemaal per jaar in de commissie verantwoording te vragen voor zijn beleid.

Minister Lieten benadrukt dat het energiebedrijf absoluut beantwoordt aan een reële behoefte, die al bij de totstandkoming van het Vlaams regeerakkoord bekend was. De Vlaamse energievoorziening moet immers dringend gestoeld worden op een hogere efficiëntie en meer hernieuwbare energie. De overwegingen zijn tegelijk ingegeven door milieubewustzijn, economische motieven en strategische doelen.

Om de 200 miljoen euro zo gericht mogelijk te kunnen investeren, moeten we onze beperkingen kennen en een maximale ESR-neutraliteit nastreven, vindt de minister. Dat kan perfect stroken met transparantie en politieke controle: het parlement zal ten volle de kans krijgen om de samenwerkingsovereenkomst te bespreken voor deze wordt ondertekend. Ook een regelmatige rapportage wil de minister graag aan de commissie garanderen.

De minister bevestigt de ESCO-functie en de verhoging van de innovatiesnelheid als prioriteiten die naadloos aansluiten bij de maatschappelijke uitgangspunten. Ze moeten zeker een vooraanstaande plaats krijgen in het businessplan en in de samenwerkingsovereenkomst.

Een symbolisch dossier wordt realiteit, besluit minister Lieten, die de commissie dankt voor haar zeer constructieve opstelling.

In de repliekenronde antwoordt de minister op enkele bijkomende opmerkingen en overwegingen. Op basis van het advies van de Raad van State heeft de regering in de ontwerpfasen al toevoegingen aangebracht om het uiteindelijke ontwerp van decreet geheel conform te maken aan de Europese mededingingsregels. Het energiebedrijf zal die regels steeds strikt naleven. Het moet kartelvorming vermijden, zal geen reguleringsinstantie worden en geen diensten van algemeen economisch belang aanbieden. Waar nodig zal het bedrijf vooraf advies vragen aan Europa over bijvoorbeeld de ESR-neutraliteit van zijn plannen.

Het ontwerp van decreet werd in de commissie aangenomen met acht stemmen voor en één stem tegen bij vier onthoudingen.

Jan PENRIS,
voorzitter

Liesbeth HOMANS
Irina DE KNOP,
verslaggevers